

Yerel Yönetimlerde Spor Hizmetlerinin Sunumu: Belediyelerin Görev, Yetki ve Sorumluluklarının Kuramsal ve Yasal Çerçeve İncelenmesi

Yakup Yığıt¹

Özet

Çalışmada, sporun kavramsal, tarihsel ve toplumsal temelleri çerçevesinde yerel yönetimlerin, özellikle de belediyelerin spor hizmetlerinin sunumundaki görev, yetki ve sorumlulukları kuramsal ve yasal bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Çalışmanın ilk kısmında, sporun insanlık tarihiyle iç içe geçmiş çok boyutlu bir olgu olduğu vurgulanmakta; sporun yalnızca fiziksel bir uğraş değil, aynı zamanda sosyalleşmeyi destekleyen, toplumsal bütünleşmeye katkı sağlayan, saldırganlık eğilimlerini dengeleyen ve bireyin zihinsel-bedensel gelişimini besleyen kültürel bir pratik olduğu ortaya konulmaktadır. Spor hizmetleri, bireylerin sağlıklı yaşam, eğlenme, sosyalleşme, stresle başa çıkma ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılayan planlı faaliyetler bütünü olarak tanımlanmakta; bu hizmetlerin temel araçlarından biri olarak spor programlarının niteliği öne çıkarılmaktadır. Çalışmanın devamında spor yönetimi kavramı genel yönetim ilkeleri ışığında açıklanmakta ve merkezden yönetim ile yerinden yönetim ilkeleri arasındaki ayrım üzerinden yerel düzeyde örgütlenme tartışılmaktadır. Spor alanında etkin ve verimli bir yönetim için yerel yönetimlerin sahip olduğu özerkliğin önemi vurgulanmaktadır. Belediye ve diğer yerel yönetim birimlerinin spor hizmetlerindeki rollerinin ele alındığı kısımda, 1982 Anayasası'nın 5., 58. ve 59. maddeleri ile 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu başta olmak üzere yasal düzenlemelerin, sporun geliştirilmesi ve geniş kitlelere yayılması konusunda belediyelere açık görevler yüklediği gösterilmektedir. Ayrıca Avrupa ülkelerinden örnekler aracılığıyla spor hizmetlerinin yerel yönetimler eliyle örgütlenmesinin farklı modelleri ortaya konulmakta; Türkiye'de belediyelerin spor tesisleri inşası, amatör spor kulüplerini destekleme, spor organizasyonları düzenleme ve gençlik odaklı spor politikaları geliştirme konularındaki

1 Öğr. Gör. Dr., Sakarya Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, yakupyigit@sakarya.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9177-9894

durumları tartışılmaktadır. Sonuç olarak çalışma, sporun toplumsal refah, kamusal sağlık ve sosyal sermaye üzerindeki etkileri bağlamında belediyelerin spor hizmetlerini yalnızca bir altyapı faaliyeti olarak değil, stratejik bir sosyal politika aracı olarak ele alması gerektiğini ortaya koymaktadır.

1. Sporun Kavramsal, Tarihsel ve Toplumsal Temelleri

1.1. Spor Kavramı ve Sporun Tarihsel Gelişimi

“Spor kavramı insanlığın varoluşuyla birlikte ortaya çıkan ve toplumların içinde yaşadıkları dönemin şartlarına ve koşullarına göre yeniden şekil kazanan bir süreçtir” (Bingölbah, 2021). İnsanın içsel doğasıyla örtüşen beceri ve stratejilerin, boş zamanın artmasına paralel olarak oyun, eğlence ve gündelik yaşamdan uzaklaşma güdüsüyle estetik, teknik, fiziksel, rekabetçi ve toplumsal bir boyut kazanması süreci olarak da tanımlanabilen spor; bireylerin barışçıl bir ortamda bireysel ya da kolektif biçimde icra ettiği, insandaki rekabetçi eğilimi ön plana çıkaran ve bu eğilime uygun bir zemin hazırlayan etkinliklerin bütünüdür. Söz konusu etkinlikler, bedensel güç ve yeteneğin belirleyici olduğu yarışmacı ve keyifli faaliyetler olarak da nitelendirilebilir (Esenkaya, 2010).

Spor kavramına ilişkin literatürde pek çok farklı tanım önerilmekte; bu çeşitlilik, kavramın tek ve kapsayıcı bir çerçevede ifade edilmesini güçleştirmektedir. En genel düzeyde spor, yeteneklerin ve becerilerin kurumsal bir yapıya dönüşmesi olarak tanımlanmaktadır (Allison, 1986). Bu tanım zamanla genişletilerek; güç unsuru içeren fiziksel mücadeleleri ya da içsel ve dışsal etkenlerle birlikte görece karmaşık bir hal alan fiziksel becerileri kapsayan, kurumsal bir çerçeveye oturtulmuş yarışma etkinlikleri biçiminde yeniden ele alınmıştır (Coakley, 1986). Öte yandan spor; bireyin doğal çevresini insani bir çevreye dönüştürme sürecinde edindiği becerileri ileri taşıyan, belirli kurallar dahilinde araçlı ya da araçsız, bireysel ya da takım halinde, serbest zaman etkinliği olarak ya da mesleki bir uğraş biçiminde icra edilen; sosyalleşmeyi destekleyen, toplumsal bütünleşmeye katkı sağlayan, zihinsel ve bedensel gelişimi besleyen, rekabeti temel alan, dayanışmacı ve kültürel bir olgu olarak da kavramsallaştırılmıştır (Kılıçgil, 1985). Bunlara ek olarak spor, bireyin doğasında var olan saldırganlık eğilimlerine karşı bir boşalım kanalı işlevi görerek öfke ve saldırganlık duygularının denetim altına alınmasına ve bu amaçla uygun bir ortamın oluşturulmasına olanak tanıyan bir kavram olarak da değerlendirilmektedir (Atasoy & Kuter, 2005).

Acar (2021) ise sporun tarihsel sürecinin değerlendirilmesine ilişkin önemli bir metodolojik uyarıda bulunmaktadır. Yazara göre herhangi bir konunun tarihsel süreci incelenirken belirli insan gruplarına öncelik tanımaksızın tüm toplumsal

kesimlerin deneyimlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Spor gibi çok katmanlı ve çok boyutlu bir toplumsal olgunun tarihsel dönüşümünü çözümlmek bu nedenle özellikle güçtür. Belirli tarihsel kırılma noktalarına odaklanmak, bütünsel bir gerçekliği ortaya koymaktan uzak kalsa da sosyal bilimcilerin farklı anlama, yorumlama ve değerlendirme ölçütleri çerçevesinde ele alınması bakımından anlamlı bir yaklaşım sunmaktadır. Bu doğrultuda sporun tarihsel sürecinin, geçirdiği toplumsal ve tarihsel dönüşümler ışığında yorumlanması daha isabetli bir yöntem olarak öne çıkmaktadır.

Sporun kökenlerini salt doğa tarihinin başlangıcına değil, insanın üretim süreçlerine katılarak toplumsal yaşama dahil olduğu dönemlere dayandırmak daha anlamlı görünmektedir. Bu dönemler, bireylerin toplum içindeki rol ve ilişkileriyle birlikte fiziksel etkinliklerin de belirginleştiği evreler olarak değerlendirilmektedir (Acar, 2021). Nitekim sporun insanlık tarihi kadar köklü bir geçmişe sahip olduğu genel kabul görmektedir. Bireyin bedensel güç bakımından çevresindekilerden üstün olma ve rakiplerine karşı avantaj elde etme ihtiyacı, sporun temel dinamiklerinden biri olan rakibe üstünlük kurma güdüsünün tarihsel süreçte şekillenmesine zemin hazırlamıştır (Güven, 1999).

1.2. Spor Hizmetlerinin Tanımı ve Kapsamı

Bireylerin spora ilişkin beklentilerini karşılayarak eğlenmelerine, sağlıklı bir yaşam sürmelerine, sosyal ilişkilerini güçlendirmelerine, stresten uzaklaşmalarına, bedensel görünümelerini iyileştirmelerine ve mücadele etme becerilerini geliştirmelerine imkân tanıyan faaliyetler bütünü spor hizmetleri olarak adlandırılmaktadır (Çimen & Gürbüz, 2007). Spor alanlarında sunulan ve bireyleri memnun etmeyi amaçlayan hizmet üretiminin temelinde ise spor programları yer almaktadır. Spor programları, birbirinden farklı özelliklere sahip spor etkinliklerine katılmak isteyen bireylerin bu taleplerini karşılamaya yönelik olarak oluşturulan planlama süreci şeklinde tanımlanmaktadır (Yüzgenç, 2010).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda, sporun desteklenmesi, geliştirilmesi ve kitlelere yaygınlaştırılması devletin görevleri arasında sayılmaktadır. Kamu yönetimi yapısı içinde yer alan ve belediyelerin de dâhil olduğu yerel yönetimler, söz konusu anayasal sorumlulukları yerine getirmekle yükümlüdür. Resmî Gazete'de 2005 yılında yayımlanan 5393 sayılı Belediye Kanunu, bu anayasal görevin hukuki temelini oluşturmaktadır (Yücel vd., 2012).

1.3. Sporun Toplumsal ve Kamusal Önemi

Spor, toplumsal dayanışmanın tesis edilmesinde ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde kritik bir işleve sahiptir. Bu bağlamda, toplumsal kalkınma ile sportif faaliyetler arasında çift yönlü ve dinamik bir etkileşimden söz etmek

mümkündür. Bireyin dengeli bir kişilik yapısı geliştirmesine katkı sunan spor; fiziksel ve zihinsel enerjinin sağlıklı bir biçimde kanalize edilmesini sağlayarak, kişiyi aşırılıklardan ve zararlı alışkanlıklardan koruyan psikolojik bir denge unsuru vazifesi görür (Aydın & Gençay, 2021). Modern yaşamın vazgeçilmez bir bileşeni ve sağlıklı yaşam kültürünün temel taşı olan spor, düzenli fiziksel aktiviteler aracılığıyla bireyin bedensel formunu muhafaza etmesine ve geliştirmesine zemin hazırlar (Ramazanoğlu vd., 2005). Sosyalleşme sürecinde bireyler, iki boyutlu bir gelişim sergilerler: Bir taraftan toplumsal normları içselleştirerek kolektif yaşamla uyum sağlarken, diğer taraftan doğuştan gelen potansiyellerini açığa çıkararak özgün bir kimlik inşa ederler. Dolayısıyla bu süreç hem toplumsal entegrasyonu hem de bireysel özgünlüğün tezahürünü içeren kapsamlı bir çabadır (Aydın & Gençay, 2021).

Sportif etkinlikler, bireyleri ortak idealler etrafında birleştirerek toplumsal aidiyet duygusunu pekiştirmekte ve toplumun heterojen kesimlerini bir araya getirerek sosyal bütünleşmeye hizmet etmektedir (Kaya vd., 2018). Sporun doğasında barınan dayanışma, iş birliği, sabır, hoşgörü, etik değerlere saygı ve cesaret gibi erdemler, bireyler tarafından bu süreçte deneyimlenerek gündelik yaşam pratiklerine aktarılır. Bu yönüyle spor, evrensel değerlerin öğretilmesinde ve karakter inşasında ihmal edilemez bir pedagojik araç niteliğindedir (Bardakçı & Yıldız, 2020). Günümüzde sporun toplumsal izdüşümleri, gelişmişlik düzeyinden bağımsız olarak tüm toplumlarca kabul edilen bir realitedir. Toplum bilimciler, bireysel refah ve toplumsal huzuru artıracak modeller üzerinde çalışırken sporu merkezi bir odak noktası olarak konumlandırmışlardır. Sporun halk sağlığına katkılarının yanı sıra dayanışma ruhunu beslemesi ve genel toplumsal refahı yükseltmesi, sosyolojik araştırmaların temel ilgi alanlarından biri haline gelmiştir (Ramazanoğlu vd., 2005).

Sosyal bir olgu olarak kabul edilen spor, günümüzde çok boyutlu ve disiplinlerarası bir yapıya bürünmüştür. Bilimsel çalışmaların ve sosyal hayatın yoğun bir inceleme nesnesi olan bu alanın sevk ve idaresi hem akademik hem de pratik düzlemde nitelikli bir organizasyonel süreci zorunlu kılmaktadır. Bu gereklilik, sporun kendi içerisinde özgün sosyal yönetim sistemleri geliştirmesine olanak tanımıştır. Teknolojik inovasyonların etkisiyle küresel bir boyuta evrilen spor yönetimi, günümüzde ülkeler arası rekabetin ve gelişmişlik endekslerinin temel kriterlerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Parıltı, 2020).

Sosyalleşme sürecinde sporun rolü incelendiğinde, onun sadece etkilenen değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı şekillendiren belirleyici bir aktör olduğu görülmektedir. Özellikle çocukluk ve gençlik evrelerinde spor; bireylerin sağlıklı yaşam becerileri kazanmalarında, verimlilik için gerekli bedensel kapasiteye ulaşmalarında ve olumlu sosyal ilişkiler kurmalarında hayati işlevler

üstlenir (Kaplan & Çetinkaya, 2010). Sporun bir diğer stratejik işlevi ise toplumsallaşma süreci sekteye uğramış bireylerin rehabilitasyonu ve yeniden sosyalleşmesidir. Literatürde sporun; toplumsal gelişime, kolektif bütünleşmeye ve toplum yanlısı davranışların teşvik edilmesine sunduğu katkılar sıklıkla vurgulanmaktadır (Ekholm, 2013).

Uzun süreli tedavi, mahkûmiyet veya izolasyon gibi nedenlerle sosyal yaşamdan uzak kalan bireylerin topluma geri kazandırılmasında spor, etkin bir köprü vazifesi görür. Benzer şekilde, emeklilik sonrası sosyal çevresi daralan yaşlı bireyler için de rekreatif spor etkinlikleri, yaşam kalitesini artıran ve sosyal izolasyonu engelleyen bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar, spora katılım sağlayan yaşlıların hem fiziksel sağlıklarının olumlu yönde etkilendiğini hem de sosyal sorunlarının çözümünde önemli kazanımlar elde ettiklerini göstermektedir (Lee vd., 2014).

2. Spor Yönetimi ve Yerel Düzeyde Örgütlenme

2.1. Spor Yönetimi Kavramı ve Yönetim Biçimleri

Spor yönetimi, spor faaliyetlerinin yürütülmesinde bilimsel yönetim ilkelerinden yararlanarak hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik planlama ve organizasyon süreçlerinin düzenlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Sunay, 2017). Özen vd., (2012) spor yönetimini, genel yönetim ilkelerinin spor alanına uygulanması yoluyla sporla ilgili politika, karar ve hedeflerin bilimsel temelde araştırılmasını, geliştirilmesini ve bu doğrultuda genel ilkelere dönüştürülmesini sağlayan bir faaliyet alanı biçiminde açıklamaktadır. Fişek (2003) ise spor yönetimini, sporla ilişkili kurum ve faaliyetlerin belirli amaç ve ilkelere uygun olarak insan ve maddi kaynakları en etkin biçimde değerlendirebilmek için karar alma ve alınan bu kararları uygulanabilir hâle getirme sanatı şeklinde ifade etmektedir. Yetim (2019) de spor yönetimini; spor örgütleri ve spor faaliyetlerinin belirlenen amaçları doğrultusunda, sporun kendine özgü koşulları ve çağdaş yönetim ilkeleri çerçevesinde mevcut kaynakların rasyonel ve verimli biçimde kullanılmasını sağlayan bir faaliyet olarak nitelendirmektedir.

Spor alanında uygulanabilecek yönetim biçimleri genel olarak merkezden yönetim ve yerinden yönetim olmak üzere iki başlık altında incelenebilir (İnci, 2011). Merkezden yönetim ilkesi, bakanlıklar gibi merkezi hükümete bağlı çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının varlığını esas alır. Bu yaklaşımda karar alma süreçleri büyük ölçüde merkezi yönetim otoritesi altında toplanmakta; kamu yönetiminin geniş kapsamlı ve merkezi bir yapı içerisinde örgütlendiği bir sistem ortaya çıkmaktadır. Yerinden yönetim ilkesi ise, yerel yönetimlerin, özerk kamu kuruluşlarının ve federatif birimlerin gelişimine odaklanır. Bu yaklaşımda karar alma yetkisi, merkezi yönetimden daha bağımsız olarak,

yerel düzeyde belirli bir özerklik ve sorumluluğa sahiptir. Böylelikle yerel yönetim birimleri, kendi ihtiyaçları ve koşullarına uygun kararlar alabilmekte ve uygulamalarını daha etkin biçimde hayata geçirebilmektedir (Kurtipek, 2017).

2.2. Yerel Yönetimlerin Spor Hizmetlerindeki Rolü ve Uluslararası Örnekler

Belediyeler, halkın çok yönlü gereksinimlerini karşılayan kamu tüzel kişilikleri olup, günümüzde bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hız kazanması, sosyo-kültürel ve sportif alanlardaki çeşitliliğin artması, nüfus yoğunluğunun yükselmesi ve iş bölümünün giderek karmaşıklaşması gibi faktörler, bireylerin beklenti ve ihtiyaçlarının farklılaşmasına yol açmıştır (Göküş & Alptürker, 2011). 2005 yılında yeniden düzenlenen 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre belediyeler, nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde kurulabilmektedir. Bu kanunda belediyeler; belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan, karar organları seçimle belirlenen ve mali-idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişilikleri olarak tanımlanmaktadır (Boz, 2007). Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan "sosyal devlet" ilkesi, devletin bireylerin ve toplumun refahını, huzurunu ve mutluluğunu sağlamakla yükümlü olduğunu ifade eden 5. madde ile desteklenmektedir. Bu doğrultuda sağlıklı bir toplum yaratma sorumluluğu anayasal bir görev olarak devletin yükümlülüğündedir (Ökmen, 2015).

Yerel yönetimler, halkın ihtiyaç ve beklentilerinin etkin biçimde karşılanabilmesi açısından kamu yönetimi içerisinde önemli bir konuma sahiptir. Spor hizmetlerinin geliştirilmesi, çeşitlendirilmesi ve serbest zamanların verimli şekilde değerlendirilmesi açısından yerel yönetimlerin sorumluluk alanı giderek genişlemektedir. Bu kapsamda yerel yönetimlerin spor ve rekreasyon faaliyetlerine katılımı artırıcı çalışmaları, toplumsal refahın desteklenmesi bakımından büyük önem taşımaktadır (Ağılönü vd., 2009). Vatandaşların birçok temel gereksiniminin karşılanması görevi, Türkiye'de olduğu gibi pek çok ülkede merkezi yönetim tarafından yerel yönetimlere devredilmiştir (Çoban & Devecioğlu, 2006).

Dünya genelinde, özellikle Avrupa ülkelerinde spor hizmetlerinin yerel yönetimler aracılığıyla yürütüldüğü görülmektedir. Bu bağlamda bazı örnekler şu şekildedir:

- **Hollanda:** Sportif organizasyonlar belediye başkanının onayıyla düzenlenmektedir. Belediye başkanı, ilgili bölgede gerçekleştirilen tüm sportif etkinliklerin yönetiminden sorumlu tek yetkilidir (Nichols vd., 1998).

- **Finlandiya:** Belediyeler bünyesinde, halkın spora ve fiziksel aktivitelere katılımını teşvik eden özel birimler bulunmaktadır. Bu birimler, toplumun fiziksel gelişimine yönelik spor ve rekreasyon faaliyetlerini merkezi yönetimden bağımsız şekilde yürütmektedir (Piispanen & Koivumaki, 2010).
- **Lüksemburg:** Spor tesislerinin yönetimi belediyelere aittir. Spor Bakanı tarafından ülke genelinde düzenlenecek sportif etkinliklere ilişkin programlar hazırlanmakta, bu programların uygulanması ise bakanlık tarafından desteklenmektedir (Şahin, 2002).

Bu örnekler, yerel yönetimlerin spor alanındaki rollerinin ülkeden ülkeye farklılık gösterse de genellikle sporun örgütlenmesi, desteklenmesi ve halka ulaştırılmasında kritik bir işlev üstlendiğini ortaya koymaktadır.

2.3. Belediyeler ve Spor Hizmetleri

Yerel yönetimler, dünya genelinde belirli bir hukuki çerçeve ve kurumsal sorumluluklar doğrultusunda, buldukları bölgede yaşayan vatandaşlara çeşitli kamusal hizmetler sunmaktadır. Devletler, bu hizmetlerin yürütülmesi sürecinde bireylerin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına alabilmek amacıyla uluslararası anlaşmalar ve politika belgeleri hazırlamışlardır. Spor hizmetlerine ilişkin uluslararası ve ulusal belgeler incelendiğinde, beden eğitimi, fiziksel aktivite ve performans gibi öğelerin birlikte ele alındığı kapsamlı bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir (Atalı, 2020). Sporun birey ve toplum üzerindeki çok yönlü olumlu etkileri nedeniyle, devletler spor alanını anayasal güvence altına almakta ve çeşitli yasal düzenlemelerle planlama ve koruma yükümlülüklerini tanımlamaktadır. Nitekim Türkiye’de yürürlükte olan son iki anayasa incelendiğinde, sporun hem merkezi idarenin hem de yerel yönetimlerin görev alanına dâhil edildiği anlaşılmaktadır (Uçar, 2021).

1982 Anayasası’nın 5. maddesinde, toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak ve bu amaçla gerekli koşulları oluşturmak devletin temel görevleri arasında sayılmaktadır. Bu genel çerçeveye paralel olarak, aynı anayasanın 58. maddesinde “Gençliğin korunması”, 59. maddesinde ise “Sporun geliştirilmesi” konularına yer verilmiştir (Yücel vd., 2020). Madde 58’e göre: “Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.” Madde 59’da ise: “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri

alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.” hükmü yer almaktadır (Belediye Kanunu, 2025).

Uluslararası düzenlemeler ve ulusal mevzuat birlikte değerlendirildiğinde, belediyelerin spor hizmetlerini sunmasının, yerel yönetimler açısından asli bir görev ve sorumluluk alanı olduğu ortaya çıkmaktadır. Yerel düzeyde halkın beklenti ve ihtiyaçlarına uygun biçimde spor hizmetlerini planlama ve yürütme yükümlülüğüne sahip olan belediyelerin, bu hizmetlere ilişkin anlayışlarını ve kalite standartlarını sürekli geliştirmeleri gerekmektedir (Atalay vd., 2016).

3. Yerel Yönetimlerin Görev, Yetki ve Fonksiyonları

Toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere yerel düzeyde örgütlenen ve yerel nitelikli kamu kurumu statüsünde olan kuruluşlar, başka bir ifadeyle devlet sınırları içerisinde faaliyet gösteren ve anayasal-hukuki bir çerçeveye tabi yerel yönetimler, buldukları bölgedeki halkın müşterek gereksinimlerine yönelik hizmetler sunan kurumlardır (Zeray, 2019). Yerel yönetimlerin temel sorumluluğu, bu hizmetlerin kesintisiz, etkin ve istenilen kalitede yürütülmesini güvence altına almak ve bu doğrultuda gerekli tedbirleri almaktır (Bozlağan, 1998). Yerel yönetimler, yerel ve ortak nitelikli ihtiyaçları en yakın idari düzeyde karşılama işleviyle öne çıkmakta; bu “yerelleşme” eğilimi, halkın beklenti ve taleplerinin karşılanmasında onların önemini daha da artırmaktadır. Siyasi, ekonomik ve idari bir yapıya sahip olan yerel yönetimler, varlık nedenleri gereği halkın sosyal, ekonomik ve sağlıkla ilgili gereksinimlerini karşılama konusunda stratejik bir rol üstlenmektedir (Yıldız, 2018). Bu bağlamda yerel yönetimler, özellikle gençlerin eğitim, sağlık, spor ve genel yaşam kalitesinin yükseltilmesinde öncelikli bir aktör konumundadır. Anayasalar ve ilgili mevzuat, bu alanlara dair sorumlulukları belirleyerek yerel yönetimlere görev ve yetkileri yasal düzenlemelerle atfetmektedir. Gençlik ve spor olguları, ülkelerin sosyal, ekonomik, kültürel ve demografik yapılarından hem etkilenmekte hem de bu yapıları dönüştürmektedir. Bu çift yönlü etkileşim, pek çok akademik çalışmanın odağını oluşturmaktadır. Yerel yönetimlerin, sosyal sorumluluk misyonu çerçevesinde gençlik ve spor faaliyetlerine en üst düzeyde katkı sağlamayı temel bir görev olarak benimsemeleri bu nedenle büyük önem taşımaktadır (Zeray, 2019).

Yerel yönetimler, dünya genelinde kamu yönetimi sisteminin temel ve vazgeçilmez unsurları arasında kabul edilmektedir. Bir ülkede yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesi ve işleyiş etkinliği, o ülkedeki demokrasinin düzeyiyle yakından ilişkilidir. Yerel yönetimler, yalnızca demokratik katılım ve temsil bakımından değil, aynı zamanda yerel hizmetlerin verimliliği ve etkililiği açısından da kritik bir rol oynamaktadır (Eryılmaz, 1995). Uygulamada yerel

yönetimler; sosyal alanlarda halk sağlığının korunması, kültürel etkinliklerin desteklenmesi, spor tesislerinin inşa edilmesi ve rekreasyon alanlarının geliştirilmesi, imar planlarının hazırlanması ve uygulanması yoluyla kentlerin fiziksel dokusuna yön verilmesi, zabıta hizmetlerinin yürütülmesi ve toplumsal düzenin sağlanması, eğitim alanındaki ihtiyaçların tespit edilmesi ve yerel eğitim faaliyetlerine destek verilmesi gibi geniş bir hizmet yelpazesi sunmaktadır (Kurt, 2019).

Türkiye’de yerel yönetim sistemine ilişkin önemli dönüşümler, 2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile gerçekleştirilmiştir (Aka & Güngör, 2018). Son yirmi yılda yaşanan bu değişim süreci, belediyelerin görev alanlarını yeniden şekillendirmiş; merkezîyetçi anlayıştan uzaklaşarak yetki ve sorumlulukların kademeli biçimde yerel yönetimlere devredilmesine zemin hazırlamıştır. Böylece, yerel yönetimler sosyal politikanın sahada uygulanan temel aktörleri haline gelmiştir (Kabasakal, 2023). Gelişmiş ülkelerde demokrasinin kurumsallaşması, yerel kaynakların ulusal kalkınma hedefleri doğrultusunda değerlendirilmesi, yerel ölçekte üretilen hizmetlerin maliyetlerinin düşürülmesi ve kaynakların adil biçimde dağıtılması süreçlerinde yerel yönetimler kritik işlevler üstlenmiştir (Arslan, 2011).

Belediyelerin sosyo-kültürel nitelikli hizmetlerinin bütünlüklü bir yaklaşımla yürütülebilmesi amacıyla, gönüllülük faaliyetlerinin desteklenmesine yönelik programlar normatif bir zemine oturtulmuştur. Belediyeler; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür gibi alanlarda etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak üzere gönüllü bireylerin katılımını esas alan programlar uygulamaktadır (Yapılandırılması, 1996). Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak kaydıyla; imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı hizmetlerini; coğrafi ve kent bilgi sistemlerini; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık yönetimini; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmetlerini; şehir içi trafik düzenlemelerini; defin ve mezarlık hizmetlerini; ağaçlandırma, park ve yeşil alanların oluşturulması ve bakımını; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım; gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım; nikâh; meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesine yönelik hizmetleri bizzat yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i aşan belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açmakla yükümlüdür (Dedeoğlu, 2009). Ayrıca belediyeler, okul öncesi eğitim kurumları açabilir; devlete ait her derece ve türdeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımını üstlenebilir veya bu işlemleri gerçekleştirebilir, bu okulların araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir. Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi açısından önem taşıyan mekânların ve işlevlerin korunmasına

yönelik faaliyetlerde bulunabilir; bu amaçla gerekli bakım ve onarımı yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun biçimde yeniden inşa edebilir. Gerektiğinde öğrencilere ve amatör spor kulüplerine malzeme sağlayabilir, her türlü amatör spor karşılaşmasını organize edebilir, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir; gıda bankacılığı faaliyetlerinde bulunabilir. Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum veya kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de üstlenebilir veya üçüncü kişilere gördürebilir. Hizmetlerin öncelik sırası, belediyenin mali imkânları ve hizmetin ivedilik derecesi dikkate alınarak belirlenir (Sabuktay, 2007).

Büyükşehir belediyelerinin görev ve fonksiyonları arasında, büyükşehir bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatı alanları, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphaneler, müzeler, spor, dinlenme ve eğlence alanları ile benzeri tesisleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek bulunmaktadır. Ayrıca, gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme temin etmek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı karşılaşmalarda başarı gösteren sporculara belediye meclisi kararıyla ödül vermek de büyükşehir belediyelerinin sorumlulukları arasındadır. Bunun yanında büyükşehir belediyeleri; sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmeti yürütmek ve geliştirmek, bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek ve söz konusu hizmetleri sunarken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapmakla görevli kılınmıştır. İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri kapsamında ise; otopark, spor, dinlenme ve eğlence alanları ile parkların yapılması; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetlerin sunulması; mesleki eğitim ve beceri kurslarının açılması; sağlık, eğitim ve kültür tesisleri ile binalarının yapımı, bakımı ve onarımı; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun korunması ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine yönelik hizmetlerin yürütülmesi yer almaktadır (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004).

3.1. Yerel Yönetimlerin Spor Politikaları

Sporun küresel ölçekte örgütlenme biçimi ve sunulan hizmetlerin kapsamı ülkeden ülkeye değişiklik göstermekle birlikte, pek çok ülkede benzer kurumsal yapılar rastlanmaktadır. Devletler, spor alanında genellikle düzenleyici, destekleyici ve teşvik edici bir rol üstlenirken; spora yönelik yatırımların hayata geçirilmesi ve hizmetlerin uygulanması çoğunlukla yerel yönetimler, özel

sektör, gönüllü kuruluşlar ve spor federasyonları gibi çeşitli aktörler tarafından yürütülmektedir (Yıldız, 2018). Yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanlarının genişletilmesi, kültürel, sanatsal, eğitsel ve sportif faaliyetlerin geliştirilmesi bakımından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, yerel yönetimlere yeni görev ve yetkilerin tanınması; kültür ve sanat etkinliklerini destekleyerek toplumun bu alanlarda daha zengin ve çeşitlenmiş deneyimler yaşamasına zemin hazırlayabilir. İnsan sağlığı üzerinde olumlu etkileri bulunan beden eğitimi ve sporun teşvik edilmesi, belediyelerin öncelikli görev alanlarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda kentlerde fiziksel aktivite imkânlarının artırılması ve spor alanlarının oluşturulması temel bir politika aracı olarak kullanılmaktadır. Yerel yönetimler, kent halkının sağlıklı bir yaşam sürmesini desteklemek ve beklentilerine yanıt vermek amacıyla parklar, spor tesisleri, yürüyüş ve bisiklet yolları gibi altyapı yatırımları yapmakta; ayrıca çeşitli spor etkinlikleri organize etmektedir. Bu tür uygulamalar sayesinde kent sakinleri düzenli fiziksel aktivite fırsatına erişmekte, sağlıklı yaşam alışkanlıklarını benimseyebilmekte ve bu durum toplumun genel sağlık düzeyi ile yaşam kalitesinin yükselmesine katkı sunmaktadır. Dolayısıyla belediyelerin bu alanlara gerçekleştirdiği yatırımlar, yalnızca kent halkının taleplerini karşılamakla kalmamakta, aynı zamanda toplumsal refahı ve kamusal sağlığı destekleyen stratejik bir araç işlevi görmektedir (Tapşın & Atalı, 2017). Bu tür adımlar, eğitim ve spor faaliyetlerinin çeşitlenmesine katkı sağlayarak yerel düzeyde daha aktif, katılımcı ve kültürel açıdan zengin bir toplumsal yaşamın oluşmasını da teşvik etmektedir (Kurtoğlu, 2006).

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) bünyesinde, gençlik alanında faaliyet gösteren birimler arasında Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı yer almaktadır. Diğer hizmet birimlerinin ağırlıklı olarak spor alanına odaklandığı görülürken, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Kanunu'nda (1986) gençlikle ilgili olarak “gençlerin boş zamanlarını değerlendirme konusunda diğer kuruluşlarla iş birliği yapmak” hükmü dikkat çekmektedir (Şentuna & Çelebi, 2010). Birçok ülkede olduğu gibi, spor hizmetlerinin etkin biçimde yönetimi ve sürdürülebilirliği açısından devletin özendirici, yönlendirici, destekleyici ve denetleyici roller üstlenmesi gerektiği belirtilmektedir (İslam, 2022). Gelişmekte olan ülkelere yönelik gençlik politikalarının tasarımı ve uygulanması süreçlerine destek sağlayan Birleşmiş Milletler (BM) ise; eğitim, yoksulluk, sağlık, çevre, çocuk suçluluğu, istihdam, boş zamanın değerlendirilmesi, madde bağımlılığı, HIV/AIDS, kız çocukları ve genç kadınların sorunları, küreselleşme, çatışmalar ve kuşaklar arası problemler gibi alanlarda genç nüfusun çok boyutlu ihtiyaçlarına odaklanmayı amaçlamaktadır (Oktay, 2017).

4. Belediyelerin Spor Hizmetlerinin Sunulmasındaki Görev, Yetki ve Sorumlulukları

4.1. Belediyelerin Spor ile İlişkisi

Belediyeler, Türkiye’de olduğu gibi pek çok ülkede de yerel yönetim birimi olarak tanımlanmakta ve halka en yakın idari kurumlar arasında yer almaktadır (Sinopluoğlu, 2011). Yerel yönetim birimi sıfatıyla belediyeler, vatandaşların yaşadıkları bölgedeki geniş kapsamlı ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü kurumlardır (Sivrikaya & Doğu, 2011). Bu yükümlülük yalnızca temel ihtiyaçlarla sınırlı kalmamakta; belediyelerin öncelikli görevleri arasında, sakinlerin boş zamanlarını verimli biçimde değerlendirebilecekleri ya da gündelik yaşamın monotonluğunu kırabilecekleri mekânlar ve tesisler oluşturmak ve bunları hizmet sunumuna açmak da yer almaktadır. Bu tür tesisler, bireylerin dinlenmesine ve serbest zamanlarını etkin biçimde değerlendirmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Avrupa’daki gelişmiş ülkelerin spor yönetim sistemleri incelendiğinde, belediyelerin ağırlıklı olarak halkın spor ve rekreasyon faaliyetlerine yönelik hizmetler üzerinde yoğunlaştığı açıkça görülmektedir (Akdenk, 1989).

Kentlerdeki spor, kültür ve sanat altyapısının gençlerin ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda belediyeler tarafından geliştirilmesi gerekmektedir. Bu hizmetlerin belirli bölgelerle sınırlı kalmaması, aksine erişim kolaylığı sağlanarak kent genelinde yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Özellikle düşük sosyoekonomik profillere sahip gençlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelere öncelik tanınması, hizmetlerin kentsel ölçekte standart ve dengeli bir dağılımının sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır (Oktaç, 2017). Türkiye’de spor ve rekreasyon hizmetlerinin belediyeler aracılığıyla topluma sunulması; halkın taleplerine duyarlı, çeşitlendirilmiş bir spor hizmetleri anlayışının benimsenmesine, sporun sağlık üzerindeki olumlu etkilerinin daha geniş kitlelerce deneyimlenmesine ve ülke genelinde sporun mesleki ve toplumsal öneminin daha kapsamlı biçimde kavranmasına katkı sağlayacaktır. Bu yaklaşım, toplumun ihtiyaçlarına göre biçimlendirilen çeşitli spor olanaklarıyla sağlıklı yaşam kültürünün yaygınlaştırılmasına da zemin hazırlayabilir (Doğu & Sivrikaya, 2011).

Hükümet programlarında sporun topluma yaygınlaştırılması genel olarak öncelikli bir hedef olarak belirlenmesine karşın, 9. Hükümet döneminden (1937-1938) bu yana sporcu sayısının ülke nüfusuna oranla düşük seyretmesi, söz konusu hedefin istenilen düzeyde gerçekleştirilemediğine işaret etmektedir (Aykın & Bilir, 2013). Türkiye’de belediyelerin, spor alanındaki mevzuat gerekliliklerini karşılamak amacıyla doğrudan spor hizmetlerine özgü bağımsız

birimler kurmaları yasal bir zorunluluk olarak öngörülmemiştir. Bu nedenle belediyeler, spor hizmetlerini çoğunlukla spor şube müdürlükleri gibi alt birimler aracılığıyla yürütmektedir (Doğu & Sivrikaya, 2011).

4.2. Belediyelerin Spor Hizmetlerinin Sunulmasındaki Görev ve Sorumlulukları

Günümüzde merkezi yönetimler ve hükümetler, zaman içerisinde yürürlüğe giren yasa ve düzenlemeler aracılığıyla belediyelere çeşitli sorumluluklar yüklemiştir. Merkezi yönetim; eğitim, sağlık ve güvenlik gibi genel kamu hizmetlerinin sunulmasından sorumlu iken, belediyeler ise buldukları yerleşimlerin özgün ihtiyaçlarına yönelik mahallî hizmetleri yürütmektedir. Spor hizmetlerinin yerel halkın beklentileri doğrultusunda daha hızlı ve etkin biçimde sunulabilmesi açısından belediyeler önemli bir aracı görevi üstlenmektedir. Bu doğrultuda sporun toplumsal yapıyı dönüştürme ve geliştirme kapasitesi her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Nitekim spor alanları yalnızca belirli tesisleri ifade etmemekte, aynı zamanda katılımcılığı ve erişilebilirliği artıran kapsayıcı kentsel mekânların oluşumunda temel bileşenlerden biri hâline gelmektedir (Leber, 2012).

Avrupa’da belediyelerin spor alanındaki görev ve yetkileri çeşitli uluslararası deklarasyon ve yasal düzenlemelerle tanımlanmıştır. Avrupa Konseyi tarafından 1992’de kabul edilip 2001’de güncellenen Avrupa Spor Şartı’nın 11. maddesi, yerel yönetimlerin sporu teşvik etmede taşıdığı önemi vurgulamaktadır. 12. madde ise spor politikalarının yerel düzeyde uygulanmasının gerekliliğine dikkat çekmektedir (Council of Europe, 2001). Avrupa Spor Şartı’na göre yerel yönetimler; sporun yaygınlaştırılması, tesislerin sağlanması ve halkın bu hizmetlere eşit şekilde erişebilmesi konusunda aktif bir rol üstlenmelidir. Türkiye’de ise belediyelerin spor alanındaki yetkileri daha sınırlı bir şekilde mevzuatla belirlenmiştir (Uçar & Şemşit, 2019).

Ülkemizde belediyeler spor hizmetlerini yerine getirirken kanunlarla belirlenmiş yükümlülükleri karşılamakla sorumludur. Örneğin, şehir planlarının hazırlanması sürecinde spor tesislerine ayrılacak alanların belirlenmesi zorunlu tutulmaktadır (Zengin & Öztaş, 2008). 5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre spor tesislerinin yapılması, amatör spor kulüplerinin desteklenmesi ve spor etkinliklerinin düzenlenmesi belediyelerin temel görevleri arasındadır. Benzer biçimde 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, büyükşehir belediyelerini bölge parkları, spor tesisleri ve benzeri sosyal donatı alanlarının planlanması ve yönetilmesinden sorumlu kılmıştır. Aynı kanunun 7. maddesinin (m) bendinde ise amatör spor kulüplerine nakdi yardım yapılması, malzeme desteği sağlanması, amatör spor müsabakaları düzenlenmesi ve ulusal ya da uluslararası

yarışmalarda başarı gösteren sporculara ödüller verilmesi gibi görevler açıkça belirtilmiştir (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2025). Ayrıca büyükşehir belediyelerinde gençlik ve spor hizmetleri alanına yönelik ihtisas komisyonları ve danışma kurullarının oluşturulması zorunluyken, ilçe belediyeleri için aynı durum geçerli değildir (Güler & Yaman, 2023).

Belediyelerin etkili hizmet sunumunu sağlayan unsurların başında stratejik planlama gelmektedir. Yerel yönetimlerin faaliyetlerini amaçlara uygun biçimde programlayabilmesi için stratejik plan hazırlığı kaçınılmazdır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 41. maddesi gereği nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyeler ile il belediyeleri, stratejik plan hazırlamakla yükümlüdür (Tosun & Altuntaş, 2007). Sporun toplumsal yaşamdaki öneminin artması, yerel yönetimlerin spor alanındaki görev ve sorumluluklarını daha görünür hâle getirmektedir. Yerel yönetimler artık yalnızca kent yaşamının düzenlenmesinde değil, aynı zamanda sporun tabana yayılması ve altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi süreçlerinde de etkin aktörler hâline gelmiştir (Güler, 2015).

Türkiye'de belediyeler spor alanında yalnızca tesis inşası ve altyapı yatırımları ile değil, aynı zamanda gençlik ve spor birimleri oluşturarak genç nüfusa yönelik hizmetler sunmaktadır (Eroğlu vd., 2020). Örneğin İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Spor İstanbul organizasyonu aracılığıyla binlerce kişiye spor hizmeti sağlamaktadır. Avrupa örneklerinde olduğu gibi birçok yerel yönetim sporun toplumsal politika aracı olarak kullanılabilmesinin farkındadır. İngiltere'de benimsenen "Herkes İçin Spor" yaklaşımı, bireylerin fiziksel aktivitelere erişimini artırmayı amaçlarken (Houlihan & White, 2003), Almanya'da belediyeler spor kulüpleriyle iş birliği yaparak özellikle dezavantajlı grupların spora katılımını destekleyen mahalle temelli projeler geliştirmektedir (Sheerder vd., 2011). Coalter (2007), sporun sosyal dışlanmayı azaltma ve toplumsal uyumu pekiştirme gücünü vurgulayarak "spor, bireylerin sosyal becerilerini artırabilir ve dezavantajlı grupların topluma entegrasyonuna katkı sağlar" ifadesini kullanmaktadır. Hoye ve Nicholson (2009) ise sporun yerel düzeyde sosyal sermayeyi güçlendirdiğini ve gönüllülüğü teşvik ettiğini belirterek "yerel spor organizasyonlarının toplum bağlarını ve bireyler arası güveni destekleyen bir sosyal altyapı sunduğunu" ifade etmektedir.

Belediyeler politik yapıları gereği yerel tercihleri temsil eden yönetim birimleridir ve yerel toplulukların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik önemli görevler üstlenmektedir. Mali açıdan belirli bir özerkliğe sahip olmaları, belediyelerin gelirlerini kendi önceliklerine göre harcayabilmelerine ve yerel ihtiyaçlara daha hızlı yanıt verebilmelerine olanak tanımaktadır (Tiyek, 2016). Bununla birlikte, toplumsal ve yönetsel koşulların zaman içinde değişmesi, belediyelerin organizasyonel yapılarının da yenilenmesini gerektirmektedir

(Kabasakal, 2023). Spor işletmeleri ise rekabet koşullarında varlıklarını sürdürebilmek için halkın beklentilerine uygun hizmet üretmek ve hizmet kalitesini artırmak zorundadır (Öztürk vd., 2016).

Türkiye’de yerel spor hizmetlerinin niteliği, merkezi idarenin tutumları doğrultusunda farklılaşabilmektedir. Bunun temel sebeplerinden biri, Türkiye’deki merkeziyetçi yönetim anlayışının yerel uygulamalar üzerindeki güçlü etkisidir. Anayasa’nın 58. ve 59. maddeleri uyarınca devletin spor hizmetlerini ülke genelinde eşit koşullarda sunması esastır. Ancak spor hizmetlerinin yerel ve ortak nitelikte bir kamu hizmeti olması nedeniyle bu görevlerin ilk aşamada belediyeler tarafından yerine getirilmesi beklenmektedir (Yıldız, 2018). İl Özel İdareleri, köyler ve belediyeler yerel yönetim birimleri olarak sınıflandırılrsa da toplumda “yerel yönetim” denildiğinde genellikle belediyeler akla gelmektedir (Dinç, 2019). 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesi doğrultusunda belediyeler, kanunlarla başka kurumlara verilmemiş mahallî müşterek nitelikteki görevleri yerine getirebilir (Koca, 2022).

Yerel yönetimlere ilişkin 5216, 5393, 5302 ve 442 sayılı kanunlar incelendiğinde, sporun kamusal bir hizmet olarak sunulması amacıyla belediyelere önemli görevler verildiği görülmektedir. 1982 Anayasası’nın 59. maddesinde yer alan “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun geniş kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyla korur.” hükmü, yerel düzeyde belediyelere anayasal sorumluluklar yüklemekte ve spor hizmetlerinin kamusal niteliğini pekiştirmektedir (Güler & Yaman, 2023). Belediyeler son yıllarda spor ve rekreasyon alanında yaptıkları yatırımlarla dikkat çekmekte; bu yatırımlar toplumun yaşam kalitesini yükseltmeyi ve sağlıklı yaşam kültürünü yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır (Tapşın & Atalı, 2017). Spor tesislerinin halkın kullanımına açılması, hem toplumun spor yapma imkânlarını artırmakta hem de sporun yerelde daha yaygın ve erişilebilir hâle gelmesini sağlayarak genel refah üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (İnce, 2019).

Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın 2019–2023 Stratejik Planı, sporun yaşamın ayrılmaz bir parçası hâline getirilmesini ve her spor branşında uluslararası rekabet gücünün artırılmasını hedeflerken, bu süreçte yerel yönetimlerin rolünü açık biçimde vurgulamaktadır (Güler & Yaman, 2023). Spor hizmetlerinin etkinliği, yerel yöneticilerin uzmanlık düzeyi ve yönetim yetkinliğiyle doğrudan ilişkilidir. Yerel düzeyde ihtiyaçların daha yakından takip edilebilmesi, spor alanındaki politikaların özgün yerel koşullara uygun şekilde uyarlanabilmesini mümkün kılmaktadır. Spor yatırımlarının kalıcı ve sürdürülebilir olması ise sporun uzun vadede kurumsallaşması açısından büyük önem taşımaktadır (Dinç, 2019).

Almanya’da sporun geniş kitlelere yayılması ve bireylerin boş zamanlarını sporla değerlendirebilmesi belediyeler aracılığıyla sağlanmakta; bu yaklaşım aynı zamanda yetenekli sporcuların tespit edilmesine de katkıda bulunmaktadır. Hollanda’da ise sportif organizasyonların yönetilmesi doğrudan belediye başkanının sorumluluğundadır. Belediyelerin şehir planlama süreçlerinde spor tesisleri için gereken altyapıyı düşünerek planlama yapmaları önemlidir. Araştırmalar, spor tesislerinin hem sayısının hem de kalitesinin artmasının toplumun spora katılımını ve spor yapma isteğini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Tekin, 2013). Sonuç olarak spor hizmetlerinin etkili bir iletişim aracı olarak kullanılması, halk ile belediyeler arasındaki ilişkiyi güçlendirmekte ve kamu hizmetlerine olan güveni artırmaktadır. Bu durum, halkın belediyeye duyduğu aidiyet duygusunu pekiştirmekte ve hizmetlere katılım düzeyini yükseltmektedir (Mumcu vd., 2021).

SONUÇ

Bu çalışma, sporun kavramsal, tarihsel ve toplumsal boyutlarını merkeze alarak, yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin spor hizmetlerinin sunumundaki rolünü kuramsal ve hukuki çerçevede irdelemiştir. Elde edilen bulgular, sporun günümüz toplumlarında salt bir fiziksel etkinlikten ibaret olmadığını; bireylerin bedensel ve ruhsal sağlığını koruyan, toplumsal bütünleşmeyi güçlendiren, sosyal sermayeyi artıran ve yerel düzeyde yaşam kalitesini yükselten çok yönlü bir kamusal hizmet niteliği taşıdığını göstermektedir. Bu bağlamda spor, yerel yönetimlerin sosyal politika araç seti içinde stratejik bir konuma sahiptir.

Çalışmada, spor yönetimi alanında merkezden ve yerinden yönetim modelleri arasındaki ayrım, yerel düzeyde karar alma süreçlerinin önemi bakımından değerlendirilmiştir. Merkezî yönetimin düzenleyici, planlayıcı ve denetleyici rolü sürerken, spor hizmetlerinin bireye en yakın idari birim olan belediyeler eliyle sunulmasının, hem hizmetin etkinliğini hem de yerel ihtiyaçlara duyarlılığını artırdığı sonucuna varılmıştır. 1982 Anayasası’nın 58. ve 59. maddeleri ile 5393 ve 5216 sayılı kanunlar, sporun gençliğin korunması, halk sağlığının geliştirilmesi ve sporun kitlelere yayılması açısından belediyelere açık ve bağlayıcı görevler yüklemektedir. Bu durum, sporun belediyeler açısından isteğe bağlı bir alan değil, anayasal dayanağı bulunan kamusal bir sorumluluk alanı olduğunu ortaya koymaktadır.

Uluslararası örnekler, sporun yerel düzeyde başarılı bir biçimde örgütlenmesi için güçlü bir yerinden yönetim anlayışının, kurumsallaşmış spor birimlerinin ve katılımcı yönetim mekanizmalarının önemine işaret etmektedir. Hollanda, Finlandiya ve Almanya gibi ülkelerde belediyelerin spor hizmetlerini mahalle

ölçeğine kadar yaygınlaştırdığı, dezavantajlı gruplara odaklanan programlarla sosyal dışlanmayı azaltmaya çalıştığı ve sporun toplumsal uyumun aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Türkiye’de de büyükşehir ve ilçe belediyeleri düzeyinde spor tesislerinin artırılması, amatör spor kulüplerinin desteklenmesi ve gençlere yönelik spor odaklı projelerin çoğalması olumlu bir eğilime işaret etmektedir. Ancak bu gelişmelerin, stratejik planlama, bilimsel temelli spor yönetimi ve kurumsal süreklilik ekseninde güçlendirilmesi gerekmektedir.

Çalışmanın bir diğer önemli sonucu, spor hizmetlerinin yerel yönetimlerce yalnızca tesis inşası veya dönemsel organizasyonlarla sınırlı görülmemesi gerektiğidir. Sporun sosyal içerme, suç ve bağımlılıkla mücadele, yaşlılıkta yaşam kalitesinin artırılması ve gençlerin sağlıklı kimlik inşası süreçlerindeki belirleyici rolü dikkate alındığında, belediyelerin spor politikalarını uzun vadeli, bütüncül ve kapsayıcı bir perspektifle ele alması zorunludur. Özellikle düşük sosyoekonomik bölgelerde yaşayan gençlerin ve dezavantajlı grupların spor hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması, sosyal belediyeçilik anlayışının somut bir yansıması olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak, yerel yönetimlerde spor hizmetlerinin sunumu, hukuki zorunlulukların ötesine geçen, kent kimliğini, toplumsal aidiyeti ve halk sağlığını doğrudan etkileyen bir alandır. Belediyelerin, sporun dönüştürücü gücünü dikkate alarak bu alana yönelik yatırımlarını bir mali yük değil, toplumsal refahı artıran uzun vadeli bir yatırım olarak görmeleri gerekmektedir. Gelecekte yapılacak ampirik çalışmaların, belediyelerin spor hizmetlerindeki performansını, katılım düzeylerini ve farklı sosyoekonomik gruplar üzerindeki etkilerini ölçmeye odaklanması, bu alandaki kuramsal tartışmaların uygulama boyutuyla da desteklenmesine önemli katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Acar, H. (2021). Spor politikalarına yönelik hizmetlerin incelenmesi: Aydın büyükşehir belediyesi örneği. Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Ağılönü, A. & Mengütay, S. (2009). Yerel yönetimlerde rekreasyon hizmetleri ve model belirleme. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 160-176.
- Aka, V. & Güngör, F. (2018). Çocuklara yönelik yerel yönetim uygulamaları: Esenler belediyesi örneği. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(17), 187-214.
- Akdenk, M. (1989). *Türk sporunun gelişmesinde spor federasyonlarının rolü görev federasyonu örneği*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Allison, L., (1986). Sport and politics. Manchester: Manchester University Press.
- Arslan, N. T. (2011). İdari ve mali paylaşım açısından merkezi yönetim yerel yönetim ilişkileri. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* (33), 189-208.
- Atalı, L. (2015). Büyükşehir Belediyeleri stratejik planlarında spor ile ilgili amaç ve hedeflerin analizi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 48-56.
- Atalay, A., Yücel S.A. & Korkmaz M.H. (2016). Türkiye’de spor hizmetlerinin yerelleşmesine ilişkin belediye başkanlarının görüşlerinin incelenmesi. *Spor-metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 63-74.
- Atasoy, B. & Kuter, F. Ö. (2005). Küreselleşme ve spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. XVIII, ss.11-22.
- Aydın, Ö. & Gençay, S. (2021). Takım ve bireysel sporlarla uğraşan gençlerin sosyal fobi düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 75-86.
- Aykın, A. G. & Bilir, Y. F. P. (2013). Hükümet programları ve spor politikaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 239-254.
- Bardakçı, O. & Yıldız, Ö. (2020). Rekreatif amaçlı basketbol oynayan gençlerin değer değişimlerine yönelik anne-baba görüşleri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 256-270.
- Bingölbali, A. (2021). Köy muhtarlarının spor hizmetleri ile ilgili yerel yönetimlerden beklentilerinin tematik analizi. Doktora tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Boz, C. (2007). Yerel yönetimlerin spor tesislerinde toplam kalite yönetimi uygulamaları (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bozlağan, R. (1998). Yerel hizmetler ve özelleştirme. *Öneri Dergisi*, 2(10), 33-48.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5216 sayılı (2004).
- Coakley, J. (1986). Sport in society: issues and controversies. Missouri: Times Mirror/Mosby College.

- Coalter, F. (2007). *A wider social role for sport: Who's keeping the score?* Routledge.
- Council of Europe. Council for Cultural Co-operation. Education Committee. Modern Languages Division. (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge University Press.
- Çimen, Z. & Gürbüz, B. (2007). Spor hizmetlerinde toplam kalite yönetimi. Bursa: Alp Yayınları
- Çoban, B. & Devocioğlu, S. (2006). The study of province major's thoughts about sport services in turkey. *Gazi Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 11(1), 49-60.
- Dedeoğlu, E. (2009). Gerekçeli-açıklamalı ve ikincil mevzuat ilaveli 5393 sayılı Belediye Kanunu. Adalet Yayınevi, 1.
- Dinç, F. (2019). Yönetmelik açıdan yerel yönetimler ve spor ilişkisi: mersin büyükşehir belediyesi örneği. *Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Doğu, G. & Sivrikaya, Ö. (2011). A specimen administration model for sport department of düzce municipality. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 2(3), 52-74
- Ekhholm, D. (2013). Research on sport as a means of crime prevention in a Swedish welfare context: A literature review. In *Scandinavian Sport Studies Forum* (Vol. 4, pp. 91-120). Malmö University.
- Eroğlu, O., Karadağ, F., T. & Karakullukçu, F., Ö. (2020). 5216 ve 5393 Sayılı kanunlarda spor ve rekreasyon faaliyetlerinin yeri. Kayantaş, İ. ve Söyler M. (Ed.), *Sporla Akademik Yaklaşımlar-6*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Eryılmaz, B. (1995). Kamu Yönetimi. Akademi Kitabevi.
- Esenkaya, A. (2010). Halkın yerel yönetimlerden spor hizmetleri konusunda beklentileri. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Fişek, K. (2003). Spor yönetimi. İstanbul: YGS Yayınları.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Kanunu, 3289 sayılı (1986)
- Güler, B. A. (2015). *Yerel Yönetimler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Güler, E. & Yaman, M. (2023). Türkiye'de yerel yönetimler çerçevesinde spor politikalarının değerlendirilmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 40-56.
- Güven, Ö. (1999). Türklerde spor kültürü. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Göküş, M. & Alptürker, H. (2011). Belediyelerin Sunduğu Hizmetlerde Vatandaş Memnuniyeti: Silifke Belediyesi Örneği. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (25), 121-133.
- Houlihan, B. & White, A. (2003). *The Politics of Sports Development: Development of Sport or Development Through Sport?* Routledge.
- Hoye, R. & Nicholson, M. (2009). *Sport and social capital*, Elsevier.

- İnce, M. (2019). *Yerel yönetimlerin spor hizmetlerine ilişkin halkın görüşleri (Afyon-karahisar belediyesi örneği)*. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- İnci, H. (2011). Avrupa birliği ülkeleri ve Türkiye’de yerel yönetimlerin spora katkıları ve spor politikalarının karşılaştırılması. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- İslam, A. (2022). Ordu büyükşehir belediyesinin spor hizmetleri ve uygulamaları. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 12(2), 1178-1195.
- Kabasakal, G. (2023). Sosyal belediyeçilik anlayışının yerele yansımaları: Kocaeli büyükşehir belediyesi ve İzmit belediyesi örnekleri. Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Kaplan, Y. & Çetinkaya, G. (2010). Çocuklar için, bir iletişim ve toplumsallaşma aracı olarak spor, 1. Uluslararası Çocuk ve Spor Kongresi 19-21 Nisan 2010, ss. 479-487. Kuzey Kıbrıs.
- Kaya, F., Şimşek, B. & Erzeybek, M. S. (2018). Güneydoğu Anadolu’da genç nüfusun spor yapma ve fiziksel aktiviteye katılma eğilimleri: Batman İl Örneği, Türkiye. Spor Eğitim Dergisi, 2(1), 21-28.
- Kılıçgil, E. (1985). Sosyal çevre-spor ilişkileri. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Koca, O. (2022). *Halkın yerel yönetimlerden spor hizmetleri konusunda beklentilerinin incelenmesi (Gümüşhane örneği)*. Yüksek lisans tezi, Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Kurt, A. (2019). Yerel yönetimlerin spor politikalarının incelenmesi (Manisa büyükşehir belediyesi örneği). Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Kurtipek, S. (2017). Metropoliten alan içerisindeki belediyelerin gençlik ve spor politikalarının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurtoğlu, T. (2006). Halkın yerel yönetimlerden spor hizmetleri konusunda beklentileri (Mersin örneği). Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Leber, R. (2012). Municipalities as Sports Multipliers, Department for Sport Science. *University of Vienna, Journal of Social Sciences*, 29-32.
- Lee, K. U., Kim, H. R. & Yi, E. S. (2014). The effect of push factors in the leisure sports participation of the retired elderly on re-socialization recovery resilience. *Journal of Exercise Rehabilitation*, 10(2), 92.
- Mumcu, H. E., Aligül, B., Karakullukçu, Ö. F. & Paktaş, Y. (2021). Büyükşehir belediyelerinin sportif ve rekreatif hizmetlerinin niteliklerinin incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(36), 2841-2867.
- Nichols, G., Gratton, C., Shibli, S. & Taylor, P. (1998). Local Authority Support to Volunteers in Sports Clubs. *Managing Leisure*, 3(2), 119-127.

- Oktay, T. (2017). Gençliğe yönelik politika ve uygulamalarda yerel yönetimlerin rolü. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 309-336.
- Ökmen, M. (2015). *Yerel Yönetimlerde Güncel Gelişmeler*. Ekin Yayın, Bursa.
- Özen, G., Koçak, F., Boran, F., Sunay, H. & Gedikli, N. (2012). Türk spor yönetimindeki mevcut sorunlara ilişkin akademisyenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(4), 107-116.
- Öztürk, M., Sağlam, Ö. & Çalışır, M. (2016). Özel spor işletmeleri için Q-sport-14 ölçeğinin uyarlama çalışması. *International Journal of Sport Exercise and Training Sciences - IJSETS*, 2(1), 30-38.
- Parıltı, K. (2020). Kocaeli Büyükşehir Belediyesi gençlik ve spor hizmetleri dairesi başkanlığındaki spor eğitmenlerinin kişi-örgüt uyumu ve örgütsel bağlılık düzeylerinin ilişkisi. *Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli*.
- Piispanen, T. & Koivumäki, K. (2010). 25 Years of Adapted Physical Activity in Finnish Municipalities. *Motion-Sport in Finland*, 29-30.
- Ramazanoğlu, E., Karahüseyinoğlu M. F., Demirel, E. T., Ramazanoğlu, M. O. & Altungül, O. (2005). Sporun toplumsal boyutlarının değerlendirilmesi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 153-157.
- Sabuktay, A. (2007). *Belediye yönetimi* (1. Baskı). Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
- Sheerder, J., Vos, S. & Taks, M. (2011). Sport and Social Inclusion: The Impact of Sport Facilities. *European Journal for Sport and Society*, 107-134.
- Sinopluoğlu, M. B. (2011). *Yerel yönetimlerin sporun kitlelere yayılmasına etkisi (Eskişehir ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sivrikaya, K. & Demir, A. (2019). Türkiye’de 2001 yılı ve sonrasında uygulanan spor ekonomisi politikalarına yönelik bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 126 - 136.
- Şahin, M. Y. (2002). Sporun topluma yaygınlaştırılmasında belediyelerin rolü ve önemi (İç Anadolu Bölgesi Örneği). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şentuna, M. & Çelebi, M. (2010). Türkiye’deki gençlik ve spor ile ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının gençlik politikalarının değerlendirilmesi ve bir model örneği. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 109-117.
- Sunay, H. (2017). *Spor yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tapşın, F. O. & Atalı, L. (2017). Kocaeli ili belediyelerinin stratejik planlarının spor boyutu ile incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(Special Issue 2), 186-200.

- Tekin, Y. (2013). *Yerel yönetimlerin spor hizmetlerine ilişkin halkın görüşleri (Keçiören belediyesi örneği)*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tiyek, Y. (2016). Yerel yönetimlerin sosyal politika uygulamalarındaki rolü: İstanbul büyükşehir belediyesi sosyal yardım birimi örneği. *Yerel Politikalar* (2), 53-84.
- Tosun, K., E. & Altuntaş, D. (2007). Denizli İl Özel İdaresi ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi örneğinde Türkiye’de yerel yönetimlerde stratejik planlama çalışmalarının analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 253-278.
- Uçar, A. (2021). Yerel yönetimlerde sosyal belediyecilik ile rekreasyon ve spor hizmetleri. Ankara: Astana Yayınları.
- Uçar, A. & Şemşit, S. (2019). Avrupa kentsel şartı bağlamında Türkiye’deki spor ve rekreasyon politikalarının analizi. Akpınar R., Taşçı K. ve Sarı İ. (Ed.), *Şehir ve Şehir Yönetimi*, 321-342, Nobel Yayınları. Yetim, A. A. (2010). Sosyoloji ve spor. Ankara: Nobel Yayın.
- Yıldız, K. (2018). Yerel yönetimler ve kalkınma planları çerçevesinde spor hizmetleri. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 64-80.
- Yücel, N., Yücel, A. & Atlı, Y. (2012). Belediyelerin Sunduğu Hizmetlerde Vatan-daş Memnuniyeti: Elazığ Belediyesi Örneği. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 2(2), 31-41.
- Yücel, A. S., Atalay, A. & Korkmaz, M. (2020). Türkiye’de yerel yönetimler ve spor hizmetleri. Nobel Akademik Yayıncılık
- Yapılandırılması, T. M. İ. Y. (1996). Yerel Yönetimler Reformu Özel İhtisas Komisyonu Raporu. *Ankara: TOBB Genel Yayınları-Aydoğdu Ofset*.
- Yüzgenç, A. A. (2010) Yerel hizmetlerin sunduğu spor hizmetlerinde hizmet kalitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zengin, E. & Öztaş, C. (2008). Yerel Yönetimler ve Spor. *In Journal of Social Policy Conferences*, 49-78.
- Zeray, A. (2019). Yerel yönetimlerin spora katkısı ve gençlik politikalarının incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.